

058454

gemeente Zoetermeer	
Rout.:	<i>gruyske</i> College:
12 NOV 2020	
Nr.:	Pdd: <i>V10</i>
Opm.: <i>EP</i>	Ontbv: <i>1/1</i>

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Aan het college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Zoetermeer
T.a.v. de heer Blokland, raadsgriffier
Postbus 15
2700 AA ZOETERMEER

Datum
11 november 2020

Onderwerp
Managementletter 2020

Behandeld door
G.J. Broekhuizen MSc RA
088 288 4532

Ons kenmerk
201170E741/WK

Geacht college,

Wij hebben, als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2020, de interim-controle voor de gemeente Zoetermeer uitgevoerd. Deze controle is primair gericht op de analyse en evaluatie van de interne-beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle. In onze managementletter zijn onze bevindingen en aanbevelingen ter zake opgenomen. Deze bevindingen dienen als aandachtspunten ter verbetering van de processen. Tevens heeft deze controle als doelstelling om de aandachtspunten voor de jaarrekening 2020 te signaleren en onder uw aandacht te brengen.

Volledigheidshalve merken wij op dat onze analyse en evaluatie is uitgevoerd in het kader van de door u verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken en het getrouwe beeld van de jaarrekening en voor de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

De risico-inschattingen hebben niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing, de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel van uw organisatie, maar betreffen slechts die onderdelen die ten grondslag liggen aan de financiële mutaties in uw organisatie.

Wij merken op dat deze brief is opgesteld ten behoeve van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zoetermeer en niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

De bevindingen en aanbevelingen dienen te worden gelezen als constructieve aanwijzingen voor het college van burgemeester en wethouders als onderdeel van het continue proces van het veranderen en verbeteren van de beheersing van de bedrijfsvoering en de kwaliteit van de jaarrekening.

Graag willen wij deze rapportage en de daarin opgenomen bevindingen en aanbevelingen nader met u bespreken.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

01 Managementsamenvatting

Managementsamenvatting	5
--	---

02 Bevindingen

Bevindingen 2020	7
Follow-up 2019	11

03 COVID-19

Tozo-regeling	17
Leningen u/g en gewaarborgde geldleningen	17
Subsidieverstrekingen en vaststellingen	18
Voorziening dubieuze debiteuren	19

04 Actualiteiten

Rechtmatigheidsverantwoording	21
Wet normering topinkomens	22

05 Disclaimer

Disclaimer en beperking in het gebruik	24
--	----

01 Management- samenvatting

1.1. Interne beheersing

Als onderdeel van onze interim-controle 2020 hebben wij de relevante processen met betrekking tot uw gemeente in kaart gebracht. Uw organisatie maakt een roerige tijd door. Wij constateren dat uw processen solide zijn ingericht. U heeft tevens een sterke verbijzonderde interne controle. In dat licht dient deze management letter gelezen te worden, de aandachtspunten zijn de puntjes op de i.

Onze bevindingen met betrekking tot de processen delen wij met u middels deze managementletter. Hierbij tekenen wij aan dat onze werkzaamheden tot op heden voornamelijk betrekking hebben gehad op de gevoerde gesprekken en vaststellen van het bestaan van de processen dat er in beperkte mate controlewerkzaamheden zijn uitgevoerd. De controlewerkzaamheden vinden met name plaats als onderdeel van de jaarrekeningcontrole. Indien uit deze controlewerkzaamheden bevindingen en aanbevelingen volgen met betrekking tot de interne beheersing, dan nemen wij deze op in het accountantsverslag.

De belangrijkste aandachtsgebieden concentreren zich op de processen aanbestedingen en grondverkoop en op het doorontwikkelen van de IT-audit.

De bevindingen staan verder toegelicht in hoofdstuk 2 en verdienen uw aandacht. Tevens hebben wij nog een aantal overige bevindingen geconstateerd die wij graag onder uw aandacht willen brengen.

Hoofdstuk 3 belicht de gevolgen voor de jaarrekeningcontrole van de ontstane situatie naar aanleiding van COVID-19. De proceshandelingen vonden al veelal al digitaal plaats, waardoor de aanpassingen als gevolg van de COVID-19-situatie minimaal zijn. Wij constateren dat de druk op de uitvoering van de TOZO-regeling groot is. Het verantwoordingstraject voor deze gelden zal naar verwachting arbeidsintensief worden wat extra tijdsbesteding van zowel uw organisatie als vanuit onze controlerende rol vraagt.

1.2. Follow-up aanbevelingen

Onze managementletter 2019 en eerdere rapportages bevatten diverse aanbevelingen. Tijdens de interim-controle 2020 is de follow-up van deze adviezen inzichtelijk gemaakt. In deze managementletter hebben wij in hoofdstuk 2 onze bevindingen met betrekking tot de follow-up opgenomen.

Samengevat geeft dit het volgende beeld:

Follow-up	2019
Niet opgelost	2
Gedeeltelijk opgelost	5
Opgelost	5
Totaal	12

Management-samenvatting

Bevindingen

COVID-19

Actualiteiten

Disclaimer

02 Bevindingen

**Management-
samenvatting**

Bevindingen

COVID-19

Actualiteiten

Disclaimer

01 Aanbestedingen

Inkooprapportage

Wij hebben geconstateerd dat uw gemeente in 2020 een verbeterslag heeft gemaakt als het gaat om het uitvoeren van een inkooprapportage, met als doel onrechtmatige aanbestedingen te voorkomen. Er wordt een gemeente-brede inkooprapportage opgesteld, waarbij tevens kan worden ingezoomd op elke individuele afdeling. Middels deze rapportage zijn de verbeterslagen per afdeling inzichtelijk geworden. De inkooprapportage dient nog wel nader te worden geprofessionaliseerd, aangezien o.a. bepaalde verbanden in de rapportage niet sluitend zijn. Dit maakt deel uit van het proces van het verbeteren van de inkooprapportage.

Aan de hand van de inkooprapportage over het totaal van de spend van de gemeente Zoetermeer is geconstateerd dat slechts 3,1% van de facturen is gekoppeld aan de zaaknummer. Voor 56,6% van de facturen groter dan € 5.000 is een verplichting aangemaakt. Daarnaast volgt uit de analyse dat 39% van de aangemaakte zaken in het zakensysteem niet compleet is. Hierdoor is er een risico op onrechtmatige aanbestedingen.

Wij hebben van de proceseigenaren begrepen dat binnen de verschillende afdelingen het besef is gegroeid van wanneer welke aanbesteding noodzakelijk is en in welke situatie er een verplichting moet worden aangemaakt. Uw gemeente is derhalve op de goede weg, maar moet de verbeterslagen nog verder doorzetten, om zo het risico op onrechtmatige aanbestedingen te verkleinen.

Verbijzonderde interne controle

Met ingang van 2021 wordt de rechtmatigheidsverantwoording voor gemeenten geïntroduceerd. Na de introductie hiervan dient het college van B&W verantwoording af te leggen over het al dan niet rechtmatig handelen van de gemeente. Om hierover een gedegen oordeel te kunnen vellen, hebt u een uitgebreid scala aan verbijzonderde interne controles opgezet.

Voor de verbijzonderde interne controle van de Europese aanbestedingen willen wij graag uw aandacht vragen. Wij merken op dat de vastleggingen van deze controle onvoldoende zijn voor de rechtmatigheids-verantwoording. In de checklists worden wel conclusies opgenomen, maar de motiverende redenen waaruit blijkt waarom een conclusie getrokken wordt, worden onvoldoende gedocumenteerd. Voor de accountantscontrole is dit voldoende, aangezien wij gebruikmaken van de werkzaamheden van de verbijzonderde interne controle.

Voor uw rechtmatigheidscontrole achten wij uitgebreidere controlevastleggingen evenwel noodzakelijk. Er dient een duidelijk controlespoor zichtbaar te worden, op basis waarvan geconcludeerd kan worden dat er al dan niet rechtmatig is aanbesteed.

Uw gemeente maakt voor de verbijzonderde interne controle gebruik van het KeyControlDashboard. Wij adviseren u om ook de controle op Europese aanbestedingen hierin te documenteren. Wij treden in overleg met uw concerncontroller en de betrokken VIC medewerker over de wijze van documenteren van de verbijzonderde interne controle.

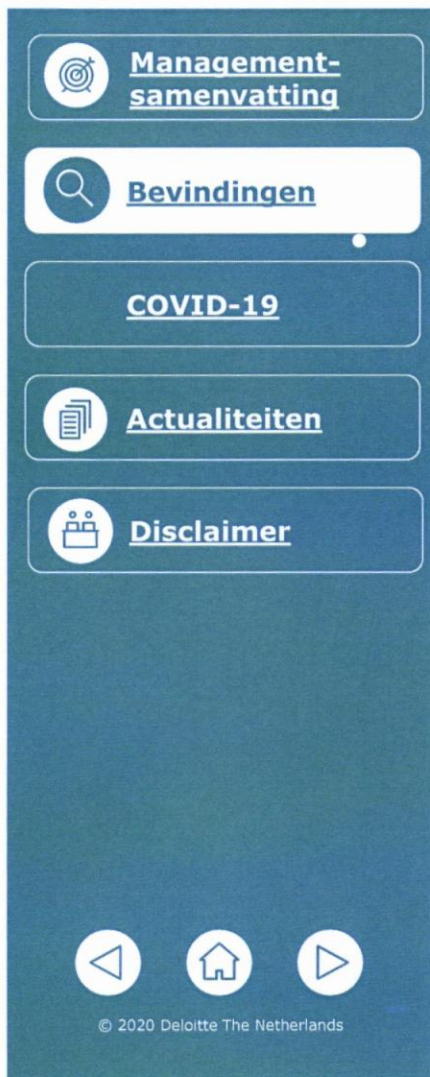

02 Grondexploitatie - Grondverkoop

In de afgelopen periode is binnen de gemeente de nadruk komen te liggen op het projectmatig werken. Hierbij worden processen en proceshandelingen nieuw ingericht, vanuit de integrale verantwoordelijkheid van een projectleider. Die integrale verantwoordelijkheid doet niets af aan het naleven van bestaande kaders zoals de nota grondbeleid, ook het mandaatbesluit wordt gevolgd.

In de huidige situatie is het mogelijk dat de teammanager grondzaken niet betrokken wordt in de procesonderhandelingen. De kritische toets op de marktconformiteit van de prijs dient dan ook te worden uitgevoerd door de directie. Aangezien hiermee de teammanager grondzaken wordt overgeslagen, wordt diens expertise niet ingezet. Het is bovendien de vraag of de toets die door de directie wordt uitgevoerd even diepgaand is als de toets van de teammanager grondzaken.

Wij adviseren u bij het inrichten van de nieuwe processen expliciet aandacht te geven aan de benodigde checks and balances, waaronder de toetsing van grondtransacties.

03 Uitvoeren IT-audit

Uw gemeente heeft een aantal jaren geleden geconcludeerd dat het uitvoeren van een IT-audit niet het gewenste resultaat zou opleveren. In samenspraak met IT-specialisten van Deloitte is er dan ook voor gekozen om géén IT-audit uit te voeren. Wel heeft u de beschikking gekregen over een normenkader voor het opzetten van general IT controls en applicatiecontrols.

In 2020 is uw gemeente voortvarend aan de slag gegaan met het toepassen van het normenkader en met het uitvoeren van de controls. Dit heeft overigens alleen betrekking op de applicatie Key2Financiën; uw financiële administratie. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomsten hiervan en constateren dat u volgens het normenkader handelt. Benodigde actiepunten worden ten tijde van de jaarrekeningcontrole opgepakt.

U heeft nog géén werkzaamheden verricht op de general IT controls, maar bent voornemens om deze controles later in het jaar uit te voeren en deze te documenteren in het KeyControlDashboard. De general IT controls zijn van toepassing op de buitenste schil van uw IT-organisatie. Wanneer er géén zekerheid over bestaat dat de general IT controls goed zijn ingericht, is het niet zeker of alle proceshandelingen in een applicatie adequaat verlopen.

Wij adviseren u dan ook om de aandacht te verbreden, en, naast de applicatiecontrols op Key2Financiën, ook werkzaamheden te verrichten in het kader van het vaststellen van de betrouwbaarheid van de general IT controls.

**Management-
samenvatting**

Bevindingen

COVID-19

Actualiteiten

Disclaimer

**Management-
samenvatting**

Bevindingen

COVID-19

Actualiteiten

Disclaimer

04 Omgevingsvergunningen

Tijdens het controleren van de aansluiting tussen de subadministratie Squit XO en de financiële administratie Key2Financiën binnen uw gemeente vindt een juistheidscontrole plaats. Hierbij wordt tweemaal per jaar nagegaan of de bedragen in de subadministratie overeenstemmen met de bedragen in de financiële administratie. De volledigheid van de subadministratie wordt achteraf vastgesteld.

Het risico dat u hiermee loopt, is dat niet alle aangemaakte regels (werkprocessen) die moeten leiden tot een factuur ook daadwerkelijk worden gefactureerd en dat hierdoor omzet wordt gemist door uw gemeente.

In de subadministratie voor de omgevingsvergunningen kunnen werkprocessen worden verwijderd en gebeurt dat ook. Hierdoor is geen sprake van een doorlopende nummering en is het ook niet altijd mogelijk om de reden voor het verwijderen te achterhalen. Omdat dit niet wordt vastgelegd, moeten deze controlewerkzaamheden achteraf worden uitgevoerd, waardoor ze erg arbeidsintensief zijn.

Wij adviseren u om een controle op de volledigheid en op de doorlopende nummering van de werkprocessen in Squit XO te laten plaatsvinden, voordat de aansluiting wordt gemaakt tussen de subadministratie en de financiële administratie. Op die manier kunt u, naast de juistheid, ook de volledigheid van de baten naar aanleiding van de omgevingsvergunningen verantwoorden.

Legenda:

- Niet opgelost
- Gedeeltelijk opgelost
- Opgelost

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de follow-up van de aanbevelingen uit onze managementletter 2019.

Nr.	Bevinding	Follow-up 2020	Status 2020
01	<i>ML 2019: Grondtransacties</i> Wij adviseren u de nota Grondprijzen na te leven en deze jaarlijks te actualiseren naar aanleiding van de door de raad vastgestelde nota Grondbeleid. Wij hebben tijdens de controle over 2019 begrepen dat een collegebesluit inzake het afwijken van de nota Grondprijzen in voorbereiding is.	Wij hebben geconstateerd dat de nota Grondprijzen geactualiseerd is. Daarnaast hebben wij geconstateerd dat bij de geselecteerde grondtransacties een prijs is gerealiseerd die past binnen de beleidskaders van de nota Grondprijzen.	
02	<i>ML 2019: IT-audit</i> Tijdens voorgaande jaarrekeningcontroles hebben er verschillende besprekingen plaatsgevonden tussen de IT-specialisten van Deloitte en uw gemeente. De stand van zaken in 2019 was dat uw gemeente niet ingaat op het voorstel van de IT-specialisten van Deloitte om in opzet en bestaan een IT-audit uit te voeren. De gemeente voert zelf interne controles uit op de GITC's en applicatiecontroles, aan de hand van de auditsoftwaretool Key Control Dashboard. Door het niet laten uitvoeren van de IT-audit zal er niet gesteund kunnen worden op de effectiviteit van de GITC's en de applicatiecontroles in het kader van de jaarrekeningcontrole.	Wij hebben geconstateerd dat er in 2020 geen ontwikkelingen zijn geweest en dat er (nog) geen IT-audit wordt uitgevoerd. Hierdoor kan er ook in 2020 niet worden gesteund op de effectiviteit van de GITC's in het kader van de jaarrekeningcontrole. Zie ook #03 van de bevindingen.	
03	<i>ML 2019: Garantstelling LangeLand Ziekenhuis</i> Uw gemeente staat voor € 6,5 miljoen garant voor leningen van het LangeLand Ziekenhuis, met als onderpand het eerste recht van hypotheek op het pand van het LangeLand Ziekenhuis. Gezien de zorgelijke financiële positie van het LangeLand Ziekenhuis hebben wij u gevraagd om een position paper op te stellen wat betreft de financiële risico's die uw gemeente hierbij loopt.	Wij hebben in het kader van de jaarrekeningcontrole 2019 een position paper ontvangen. Daarnaast is er een accurate toelichting opgenomen in de jaarrekening 2019. Wij hebben vastgesteld dat het financiële risico van de gemeente hierbij gering is, gezien het garantievermogen en het hypotheekrecht waar uw gemeente op kan terugvallen.	

Legenda:

- Niet opgelost
- Gedeeltelijk opgelost
- Opgelost

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de follow-up van de aanbevelingen uit onze managementletter 2019.

Nr.	Bevinding	Follow-up 2020	Status 2020
04	<i>ML 2019: Doorontwikkeling VIC</i> Uw gemeente voert jaarlijks diverse interne controles uit op de financiële processen. Wij hebben vastgesteld dat de verbijzonderde interne controle inhoudelijk goed wordt uitgevoerd. Met ingang van 2021 moet het college een rechtmatigheidsverantwoording opstellen en afgeven. Om hier verder invulling aan te geven, maakt uw gemeente gebruik van het Key Control Dashboard. Met behulp van dit systeem worden de interne controles vastgelegd en gedocumenteerd. Wij benoemen, mede in het licht van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, de volgende aandachtspunten: - wij hebben geconstateerd dat er géén consistente wijze is van het documenteren van de werkzaamheden door de verschillende VIC-functionarissen; - wij adviseren om meer detaillering aan te brengen in het interne controleplan, zodat duidelijk wordt dat alle relevante rechtmatigheidsaspecten worden afgedekt; - wij hebben geconstateerd dat er nog geen sprake is van een totaalrapport met een (eind)evaluatie waarop het college de rechtmatigheidsverantwoording kan baseren.	Wij hebben onderstaand per aandachtspunt de opvolging hiervan opgenomen: - De uitgevoerde VIC-werkzaamheden worden inmiddels op een consistente wijze gedocumenteerd op de M-schijf (de relevante stukken alsmede het rapport). Bevindingen bij deelwaarnemingen en adviezen aan de proceseigenaren worden vastgelegd in het Key Control Dashboard. - In het controleplan wordt nog niet aangegeven op welke punten er wordt gecontroleerd. Dit is volgens de VIC-medewerkers te omvangrijk. Wel wordt genoteerd welke VIC's worden uitgevoerd, op welke wijze (proces- en/of gegevensgericht) dit gebeurt, en met welke frequentie. - Een totaalconclusie met (eind)evaluatie wordt nog niet tot uitdrukking gebracht in een eindrapport.	
05	<i>ML 2018: Grondexploitatie – Zichtbare kwaliteitstoets schattingsposten</i> Wij adviseren u een consistente systematiek voor te schrijven wat betreft de wijze waarop de interne kritische toets op de actualisatie van de grondexploitatieberekeningen dient te worden uitgevoerd. Hierbij verdienen de volgende elementen specifieke aandacht: - schattingselementen bij controles grondexploitatieberekening; - vastleggen van onderbouwende documenten bij de schattingen; - zichtbare controle-technische functiescheiding tussen uitvoerende en controlerende functionaris; - vastleggen op welke wijze opvolging is gegeven aan de vragen en opmerkingen van de controlerende functionaris; - de interne toets wordt op consistente wijze gedocumenteerd.	Wij hebben geconstateerd dat een checklist wordt gehanteerd. De uitgangspunten en onderbouwende documentatie zijn hierbij echter niet beschreven. Wij adviseren u dit nader uit te werken.	

Management-samenvatting

Bevindingen

COVID-19

Actualiteiten

Disclaimer

Legenda:

- Niet opgelost
- Gedeeltelijk opgelost
- Opgelost

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de follow-up van de aanbevelingen uit onze managementletter 2019.

Nr.	Bevinding	Follow-up 2020	Status 2020
06	<i>ML 2018: IT-audit - Inrichting rechten Key2finance</i> Wij hebben geconstateerd dat met betrekking tot de rechten van Key2finance een databasemanager ongelimiteerde rechten heeft. Deze persoon is zelfstandig bevoegd tot: het volledig doorzetten van facturen in de autorisatieworkflow, het zelfstandig muteren van crediteurenstamgegevens en het muteren van logginggegevens. Het feit dat de databasemanager deze rechten heeft, kan leiden tot een verhoogd risico op fraude. Wij adviseren u maatregelen te treffen om het risico op fraude te beperken. Wij hebben met uw organisatie afgesproken dat wij de mogelijkheid tot het extern wegschrijven van logginggegevens (buiten bereik van de betreffende functionaris) zullen onderzoeken.	Wij hebben geconstateerd dat de ongelimiteerde rechten van de databasemanager nog steeds bestaan en dat deze niet zijn aangepast. Dit is een bewuste keuze van uw organisatie. Er worden aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd op het handelen van de medewerkers met hoge rechten. We zullen deze bevinding in het vervolg niet meer rapporteren.	
07	<i>ML 2018: Btw-labeling grootboekrekeningen</i> Bij het aanmaken van nieuwe grootboekrekeningen binnen uw administratie dient hier een btw-code aan te worden gekoppeld. Op basis van deze code wordt de btw bij het inboeken van facturen automatisch door het systeem geboekt. Wij hebben vastgesteld dat deze labeling niet zichtbaar wordt gecontroleerd door iemand met voldoende fiscale kennis, met als risico dat de btw op een onjuiste wijze wordt verantwoord in uw administratie en aangifte. Wij adviseren u de controle die op de administratie wordt uitgevoerd zichtbaar te laten controleren door de medewerker van de administratie. Tevens adviseren wij u om periodiek steekproefsgewijs een controle door de fiscalist te laten uitvoeren op de juistheid van deze labeling.	Wij hebben geconstateerd dat er door het MT F&C een procedure is vastgesteld voor de controle op de btw-labeling. Conform deze procedure wordt er door de fiscalist een zichtbare controle op de btw-labeling uitgevoerd bij het aanmaken van nieuwe grootboekrekeningen. Derhalve is de bevinding ter harte genomen en heeft de opvolging hiervan plaatsgevonden.	

Management-samenvatting

Bevindingen

COVID-19

Actualiteiten

Disclaimer

Legenda:

- Niet opgelost
- Gedeeltelijk opgelost
- Opgelost

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de follow-up van de aanbevelingen uit onze managementletter 2019.

Nr.	Bevinding	Follow-up 2020	Status 2020
08	<i>ML 2016 en 2017: Risicomanagement</i> Een gerichte, vanuit de fraude-invalshoek gedocumenteerde frauderisicoanalyse (inclusief corruptierisico's) ontbreekt. Update 2019: Wij hebben geconstateerd dat u een frauderisicoanalyse heeft opgesteld en adviseren u een periodieke update van dit document in te bedden in de jaarlijkse P&C-cyclus. Tevens dient de analyse nog bestuurlijk te worden behandeld. Dit staat in het laatste kwartaal van 2019 op de planning.	De bevinding is ter harte genomen en de opvolging heeft plaatsgevonden.	
09	<i>ML 2016: Grondexploitatie - Procesbeschrijvingen</i> De AO/IB rondom de financiële beheersing van de projecten is niet beschreven en/of niet actueel. Het tussentijds (financieel) bewaken van de projecten is niet structureel geborgd, maar is gedeeltelijk afhankelijk van de inzet en werkwijze van de individuele programma-manager en de financieel adviseur. De uitgevoerde interne toetsing wordt niet gestructureerd gedocumenteerd. Wij adviseren u het toezicht op de projecten te uniformeren, dit structureel te borgen, en raden u aan om dergelijke controllerstaken te beleggen bij een functionaris.	De processen zijn beschreven en opgenomen op uw internet: 'Enzo'.	
10	<i>ML 2016: Inkopen - Spendanalyse</i> Er is een (tussentijdse) spendanalyse uitgevoerd om na te gaan of er rechtmatig is aanbesteed, maar deze bood nog onvoldoende houvast om de rechtmatigheid van de aanbestedingen te kunnen vaststellen. Deze analyse moet dus nog worden verrijkt en nader worden uitgevoerd. Daarnaast is de spendanalyse nog geen onderdeel van de VIC. Wij zijn met u in overleg om deze nader vorm te geven.	<u>Zie hiervoor bevinding # 01</u>	

Management-samenvatting

Bevindingen

COVID-19

Actualiteiten

Disclaimer

Legenda:

- Niet opgelost
- Gedeeltelijk opgelost
- Opgelost

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de follow-up van de aanbevelingen uit onze managementletter 2019.

Nr.	Bevinding	Follow-up 2020	Status 2020
11	<i>ML 2016: Inkopen - Contractenregister/verplichtingenadministratie</i> De gemeente Zoetermeer werkt nog niet consequent met een contractenregister of een verplichtingenadministratie. Een aantal afdelingen binnen de gemeente maakt wel al gebruik van de verplichtingenadministratie in Key2Financiën. In het kader van kwaliteitsborging van zowel de inkoop als het bestuurlijke proces wordt een uitbreiding van de verplichtingenadministratie onderzocht.	<u>Zie hiervoor bevinding # 01</u>	
12	<i>ML 2016: Omgevingsvergunningen – toets op de bouwsom</i> De toets op de bouwsom wordt uitgevoerd op basis van de professionele oordeelsvorming van de vergunningverlener. Er is niet altijd sprake van het vastleggen hiervan en/of van een formele toets. Aangezien de bouwsom het uitgangspunt is voor de op te leggen leges, is het voor de aanvrager erg gunstig om de bouwsom zo laag mogelijk op te nemen in de aanvraag, aangezien de leges dan ook lager uitvallen. Om dit te voorkomen, dient er een formele toets plaats te vinden op de bouwsom. Deze toets dient tevens te worden vastgelegd in bijvoorbeeld Squit.	Conform de procedure zou een toets op de hoogte van de bouwsom worden uitgevoerd middels Bouwkompas of een extern advies. Wij hebben geconstateerd dat dit niet in alle gevallen is gebeurd.	

Management-samenvatting

Bevindingen

COVID-19

Actualiteiten

Disclaimer

03 COVID-19

Effecten COVID-19

Het COVID-19 virus heeft in 2020 een grote impact gehad op de Nederlandse samenleving. Ook de gemeente Zoetermeer ondervindt de gevolgen van dit virus. Wij hebben kennisgenomen van uw tussentijdse rapportages, waarin de eerste effecten en bijgestelde prognoses nader zijn toegelicht. Tijdens de interim-controle hebben wij samen met uw medewerkers stilgestaan bij de gevolgen voor enerzijds de processen binnen uw organisatie (zijn er processen veranderd doordat de medewerkers op afstand werken) en anderzijds de jaarrekening en de controle daarop. Op basis van de gesprekken die wij hebben gevoerd, constateren wij dat de impact als gevolg van het thuiswerken beperkt is, onder andere doordat de processen al grotendeels digitaal plaatsvonden en het personeel al flexibel werkte vóór de coronacrisis. In dit onderdeel van de managementletter beschrijven wij de impact van COVID-19 op de jaarrekening en op onze controle.

#1 Tozo-regeling

Eén van de maatregelen die het kabinet gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de coronacrisis is de Tijdelijke overbruggings-regeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Deze regeling vult het inkomen van zelfstandige ondernemers aan tot het sociaal minimum, indien dit inkomen als gevolg van de coronacrisis onder het sociaal minimum daalt. De Tozo 1.0 is in werking getreden per 1 maart 2020 en liep af op 1 juni. Vanaf 1 juni tot en met 30 september konden de ondernemers een beroep doen op Tozo 2.0. De gemeenten hebben tot juni 2020 circa € 1,45 miljard aan kosten gemaakt in het kader van het uitvoeren van de Tozo.

Het uitvoeren van de Tozo is een taak van de gemeente. Uw gemeente maakt grofweg twee categorieën kosten: uitkeringskosten en uitvoeringskosten. Het Rijk vergoedt in beginsel alle kosten die de gemeenten moeten maken. De Tozo-regeling leidt hierdoor tot een last in de jaarrekening, met daar tegenover de rijksvergoeding ervan. Het verantwoorden van de bestedingen verloopt naar verwachting via de SiSa-bijlage in de jaarrekening. Gezien de specifieke aard van deze transactiestroom, het feit dat deze activiteit nieuw is, en het gegeven dat de omvang ervan materieel is, verkrijgen wij tijdens ons risico-inschattingsproces nader inzicht in het proces en in de internbeheersingsmaatregelen hierbij. Wij hebben hierover een gesprek gevoerd met degenen die zijn betrokken bij het uitvoeren hiervan en bij de interne controle. Wij constateren dat u een solide proces hebt ingericht, met voldoende beheersmaatregelen. Naast de ingerichte procescontroles wordt er ook een verbijzonderde interne controle uitgevoerd op de uitkeringen. U heeft ons als externe accountant proactief geïnformeerd over de voortgang van deze procedures. Wij constateren dat er bij uw gemeente, evenals bij veel andere gemeenten, nog veel werk verzet moet worden in het kader van het toekenningsproces.

Effecten COVID-19 - vervolg

#2 Leningen u/g en gewaarborgde geldleningen

We vragen u om, wat betreft het proces van het bepalen van de risicoprofielen van de kapitaalverstrekkingen en borgstellingen, een uitgebreide analyse te verrichten op de kredietwaardigheid van de partijen aan wie u een lening of borgstelling heeft verstrekt.

Wij verwachten in deze analyse ten minste: een uiteenzetting over de impact van COVID-19 op de betreffende organisatie, de gebruikte steunmaatregelen door deze organisatie en de verwachting inzake de aflossingsverplichtingen en de kredietwaardigheid van de betreffende onderneming voor het komende jaar. Zodoende houdt u voldoende grip op de bepaalde risicoprofielen en op het al dan niet overgaan tot het treffen van een voorziening of het doen van een afwaardering op de kapitaalverstrekking.

#3 Subsidieverstrekingen en vaststellingen

De gemeente Zoetermeer verstrekt jaarlijks zo'n € 32 miljoen aan subsidies aan verschillende instellingen. Wij hebben geconstateerd dat u als gevolg van de uitbraak van COVID-19 vanuit een basisfilosofie handelt, namelijk het niet willen laten omvallen van instellingen als gevolg van het coronavirus. In dit kader is er door het college van B&W het afwegingskader Noodsteun vastgesteld. Naast dit afwegingskader vindt het reguliere proces rondom het toekennen en vaststellen van subsidies plaats conform de Algemene Subsidieverordening (ASV).

Effecten COVID-19 - vervolg

#4 Voorziening dubieuze debiteuren

Als gevolg van de uitbraak van COVID-19 hebt u verschillende steunmaatregelen getroffen. Eén van deze steunmaatregelen betreft het verlengen van de betaaltermijn van gemeentelijke facturen. U heeft deze betaaltermijn medio maart 2020 verlengd van dertig dagen naar zes maanden. Debiteuren kunnen tot 1 oktober 2020 gebruikmaken van deze regeling, om vervolgens weer terug te keren naar het reguliere betaalregime.

Als gevolg van het oprekken van de betaaltermijn voorziet u een forse stijging in uw debiteurenpositie per einde boekjaar. Deze toegenomen debiteurenpositie zal leiden tot een gemengde samenstelling van uw debiteurenpositie. Deze bevat namelijk debiteuren die, ondanks COVID-19, op een reguliere wijze de facturen betalen en debiteuren die gebruikmaken van de steunmaatregel, en derhalve op een later moment de facturen voldoen.

Wij willen u in het kader van de jaarrekeningcontrole 2020 vragen om een uitgebreide analyse op te stellen inzake de waardering en de inbaarheid van uw debiteurenpositie per balansdatum.

04 Actualiteiten

Rechtmatigheidsverantwoording voor gemeenten

Actuele ontwikkelingen bij de ontwikkeling en implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording.

Uw gemeente moet naar verwachting vanaf het boekjaar 2021 een rechtmatigheidsverantwoording opnemen in de jaarstukken. De Tweede Kamer behandelt het wetsvoorstel in december 2020. De tekst van de rechtmatigheidsverantwoording die in de jaarrekening opgenomen moet worden, is reeds gepubliceerd door de commissie BBV. In de paragraaf Bedrijfsvoering in het jaarverslag komt een nadere toelichting op de rechtmatigheids-verantwoording. De commissie BBV komt naar verwachting eind 2020 met een publicatie over wat in deze toelichting minimaal verplicht is en wat verder in de toelichting opgenomen kan worden.

De uitgangspunten voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn als volgt:

- De rechtmatigheidsverantwoording is een onderdeel van de jaarrekening. Dit is een te hanteren standaardtekst waarin alleen op hoofdlijnen eventuele onrechtmatigheden boven de zogenaamde 'verantwoordingsgrens' moeten worden opgesomd.
- De toelichting op de rechtmatigheidsverantwoording wordt opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering van het jaarverslag. Het college heeft hier meer vrijheid om eventuele onrechtmatigheden toe te lichten.
- De gemeenteraad stelt een verantwoordingsgrens tussen 0% en 3% vast. Deze verantwoordingsgrens is het bedrag waarboven het college de raad moet informeren over geconstateerde fouten en onduidelijkheden inzake de rechtmatigheid.
- De scope is gelijk aan die voor de financiële rechtmatigheid zoals nu reeds is uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV. Het gaat alleen om de rechtmatigheidscriteria die geen getrouwe beeldcriteria zijn (voorwaarden-, begrotings-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik-criterium).

Onderstaand zijn de voornaamste gevolgen voor de accountants-controle opgenomen:

- De accountant verklaart dat de door het college opgestelde rechtmatigheidsverantwoording getrouw is (met 1% goedkeurings-tolerantie). Deze verklaring wordt onderdeel van het getrouwheids-oordeel. Het separate oordeel over rechtmatigheid, zoals wij dat kennen in de huidige controleverklaring, vervalt vanaf 2021.
- Rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden hebben geen effect meer op het oordeel van de accountant. Wanneer de rechtmatigheids-verantwoording geen getrouw beeld geeft van de rechtmatigheids-fouten en -onzekerheden, uitgaande van de door de gemeenteraad vastgestelde verantwoordingsgrens, heeft dit invloed op het accountantsoordeel in de controleverklaring.

De voornaamste gevolgen voor de gemeente zijn:

- Het college van uw gemeente treedt in overleg met de raad over de te hanteren verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording.
- Uw gemeente identificeert de belangrijkste rechtmatigheidsrisico's in aansluiting op de toetsingscriteria, en neemt deze op in een controleplan. Voorts moet worden bepaald op welke wijze deze rechtmatigheidsrisico's worden afgedekt (via systeemgerichte en gegevensgerichte (verbijzonderde) controles). Het controleplan moet met het college van B&W worden afgestemd en structureel worden ingebed in de P&C-cyclus.
- Uw gemeente dient rekening te houden met eventuele verbonden partijen (m.n. gemeenschappelijke regelingen) waarvan de fouten en onzekerheden meegenomen moeten in de rechtmatigheids-verantwoording van de gemeente. Dit geldt met name voor gemeenschappelijke regelingen die taken in mandaat uitvoeren, zoals het geval is bij serviceorganisaties (belastingen, salarissen) en bij gemeenschappelijke regelingen die zich richten op de uitvoering van de Participatiewet.

Management-samenvatting

Bevindingen

COVID-19

Actualiteiten

Disclaimer

Wetnormering Topinkomens (WNT)

Bezoldigingsnorm 2020

Voor 2020 bedraagt de algemene maximale bezoldigingsnorm voor topfunctionarissen in dienstbetrekking € 201.000 op fulltime jaarbasis.

Bij de berekening van het individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen buiten dienstbetrekking wordt enerzijds uitgegaan van het maximum op basis van het aantal kalendermaanden waarin is gewerkt. Voor interim-topfunctionarissen geldt in 2020 als norm per maand:

- € 26.800 voor de eerste zes maanden van de functie vervulling.
- € 20.300 voor de volgende zes maanden.

Er dient ook expliciet gekeken te worden naar het individueel bezoldigingsmaximum op basis van het aantal gewerkte en gedeclareerde uren *maximale uurtarief. Het maximale uurtarief in 2020 bedraagt € 193. Bij het bepalen of sprake is van een overschrijding dient, op basis van het nieuwe artikel 7a van de beleidsregels, van het laagste van deze twee individuele bezoldigingsmaxima te worden uitgegaan.

Belangrijkste wijzigingen in wet- en regelgeving

De WNT wijzigt met enige regelmaat:

- In het geval van een schrikkeljaar, zoals 2020, dient in de noemer van kalenderdagenbreuk niet met 365 maar met 366 kalenderdagen gerekend te worden.
- Met ingang van 2020 is in de Q&A op www.topinkomens.nl een aanpassing gedaan in het stappenplan voor de bepaling van de deeltijdfactor voor een topfunctionaris zonder dienstbetrekking. Dit betekent dat in sommige situaties de (lagere) deeltijdfactor mogelijk opnieuw moet worden vastgesteld.
- Er zijn Q&A's op www.topinkomens.nl toegevoegd om te verduidelijken hoe wordt omgegaan met de afkoop van niet-opgenomen vakantiedagen bij beëindiging van het dienstverband.

Wijzigingen verantwoording (artikel 5 Uitvoeringsregeling)

Naar aanleiding van wijzigingen met betrekking tot de verantwoording in de Uitvoeringsregeling WNT is het standaard verantwoordingsmodel ook aangepast. Hierin zijn de volgende wijzigingen opgenomen:

- Indien sprake is van een overschrijding van het geldende bezoldigingsmaximum (bijvoorbeeld bij toepassing van het overgangsrecht), dient naast de reden van de overschrijding voortaan ook het bedrag van de overschrijding te worden opgenomen.
- Bij topfunctionarissen buiten dienstbetrekking dient ook de omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar te worden vermeld.
- Voor topfunctionarissen met meerdere functies binnen dezelfde WNT-instelling of gelieerde rechtspersoon met een totale bezoldiging van € 1.700 of meer dient een aantal aanvullende gegevens te worden opgenomen ten opzichte van de verantwoording in 2019.
- Voor topfunctionarissen met een totale bezoldiging van meer dan € 1.700 waarop de anticumulatiebepaling van toepassing is, dient een aantal nieuwe gegevens te worden opgenomen.

Topfunctionaris binnen LMB bij waarneming (artikel 4 Beleidsregels WNT 2020)

De wet bepaalt wie als topfunctionaris wordt aangemerkt bij organisaties waarover ministers financiële verantwoording afleggen, provincies, gemeenten, waterschappen en openbare lichamen voor beroep en bedrijf. Indien de functie van topfunctionaris wordt waargenomen op basis van een formele aanwijzing of formeel besluit, wordt de waarnemende topfunctionaris voor de duur van de waarneming eveneens aangemerkt als topfunctionaris.

Management-samenvatting

Bevindingen

COVID-19

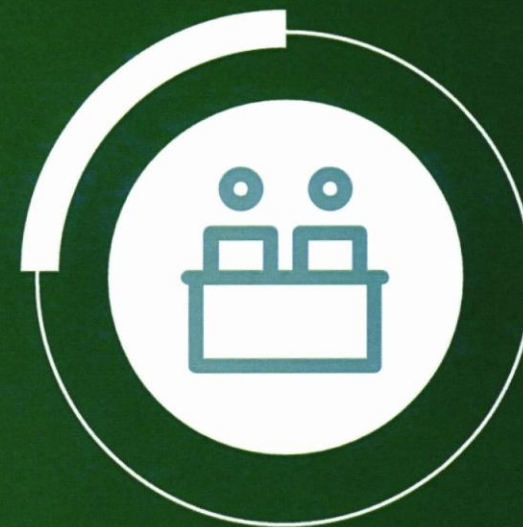
Actualiteiten

Disclaimer

05 Disclaimer

Volledigheidshalve merken wij op dat onze analyse en evaluatie is uitgevoerd in het kader van de door u verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing.

Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel omtrent de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel en deze bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijs alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Wij attenderen u erop dat deze brief is opgesteld ten behoeve van het management van de gemeente Zoetermeer en daarom niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

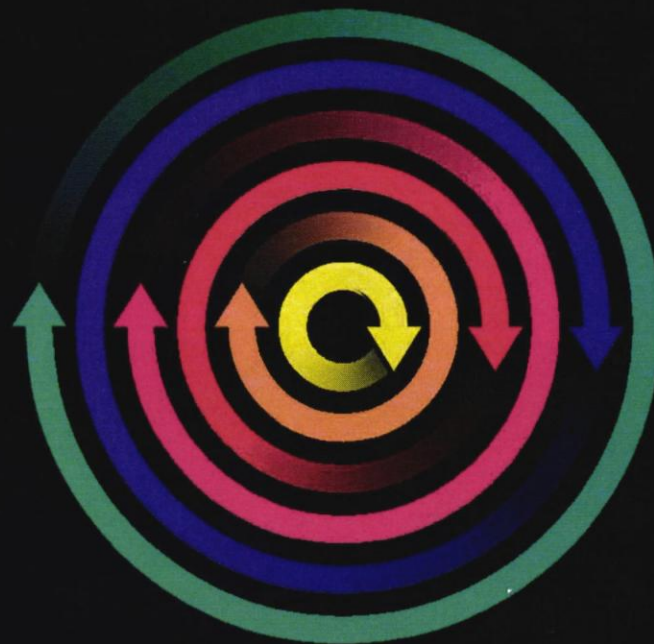
This report has been prepared solely for the use of the Audit Committee, Supervisory Board and Executive Board of gemeente Zoetermeer and should not be distributed or quoted in whole or in part without our prior written consent. No responsibility to any third party is accepted as the report has not been prepared for, and is not intended for, any other purpose. As a consequence, we do not assume any liability or duty of care to any other person to whom this report is shown or into whose hands it may come.

The matters raised in this report are those which have come to our attention as a result of our audit and are those that we believe we need to bring to your attention. They are not a comprehensive record of all the matters arising and in particular we cannot be held responsible for reporting all Risks in the business or all internal control weaknesses. Any conclusion, opinion or comments expressed herein are provided within the context of our opinion on the financial statements as a whole, which will be expressed in our auditor's report. Similarly, the comments, observations and recommendations involving systems and procedures should not be read as an opinion on the internal control structure and its operation.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a UK Private Company limited by guarantee, and its network of member firms. Neither Deloitte Touche Tohmatsu nor any of its member firms has any liability for each other's acts or omissions. Each of the member firms is a separate and independent legal entity operating under the names of "Deloitte", "Deloitte & Touche", "Deloitte Touche Tohmatsu", or other related names.

© 2020 Deloitte Accountants B.V. All rights reserved.
Member of Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Deloitte.

Managementletter 2020
Gemeente Zoetermeer

11 november 2020